

ЗАПРОШЕННЯ ДО РЕВОЛЮЦІЙНОЇ КОЛОМІЇ

Чи знали Ви, що?

Існує думка, що **Листопадовий зрив у Коломії задумали у Березові Вижньому у хаті четаря Івана Геніка-Катунова**. На цій таємній нараді 19 жовтня 1918 р. були присутні сотник Ілля Бодруг, чотарі Гриць Голинський і Петро Арсенич.

31 жовтня 1918 р. ще до одержання наказу зі Львова, **коломийський окружний таємний військовий комітет ухвалив, щоб Українська Генеральна Команда «найдовше до 5 днів дала наказ про проведення перевороту», а якщо цього не зробить, то «на Покутті на власну руку зробилося [...] тим самим приневолено решту Галичини до такого самого кроку»**. Це був відвертий заклик до самостійних революційних дій.

Перше святкування Дня українського державного флоту відбулося 29 квітня 1919 р. у Коломії, де було сформовано «Перший гуцульський полк морської піхоти» Української Народної Республіки.

Українська влада у Коломії сповідувала демократичні принципи врядування в 1918-1919 рр. **Офіційні оголошення друкувалися державною українською, а також польською, німецькою, їдиш мовами**.

У часи ЗУНР Коломия мала власні **українські поштові марки**, які почали використовувати в поштових відправленнях 12 грудня 1918 р.

У медичних закладах міста **порятунок від поранень та інфекційних хвороб отримали не лише коломиїці-українці, а й полонені та інтерновані на Косачеві** (передмісті тогочасної Коломиї) **поляки, євреї та німці**.

Найвідомішими звинуваченими польським окупаційним режимом за проукраїнську позицію у 1918–1919 рр., підтримку ЗУНР та поряток пацієнтів, стали видавець-єврей **Яків Оренштайн** і лікар-українець **Петро Петрушевич**.

Початок історіописання про творення революційної Коломиї 1918 р. **розпочав Євген Яворовський** у замітці «У нашій Окружній Команді», яку опублікував у часописі «Покутський вісник» 4 грудня 1918 року.

Перші документальні розповіді очевидців подій 1918 р. в Коломиї з'явилися друком в умовах вимушеної еміграції та інтернування частин Галицької Армії у таборах в Чехословаччині 1920 і 1921 роках. Автором дописів «**1 падолиста в Коломиї**» та «**Перші дні української державности в Коломиї**» був поручник **Віктор Воробець**. А часопис, який містив ці матеріали, називався «Український скиталець» і виходив друком у місцевості Ліберець в Чехії.

1 листопада 1922 р., у роковини Листопадового зриву, 20 політичних в'язнів коломиїської тюрми – в умовах польської окупації – демонстративно відспівали український національний гімн, пісні «Ми – гайдамаки» і «Ви жертвою», а також організували збірку коштів «на народні цілі».

У 1923 р. з поміткою «**Коломия – Київ**» з'явилася праця «Зимовий похід 1919–20 рр.» генерал-хорунжого Армії УНР **Юрка Тютюнника**.

1 листопада 1928 р. на «Монастирку», неподалік церкви Благовіщення Пресвятої Богородиці освятили **симво-**

лічну могилу борцям за волю України. Відтоді ця стрілецька могила стала символом боротьби українців Галичини за свою державність, коломиїці-українці постійно організовували велелюдні «Зелено-святочний» похід. Після руйнування могили восени 1939-го советами, українська молодь ненадовго відновила її 1942 р. І лише 1989 р., після років комуно-більшовицького забуття, її знову відновили небайдужі коломиїці за ініціативи товариства «Поступ», яке очолював **Ярослав Полатайчук**.

У 1936 р. у Львові з'явилася друком книжка **Василя Бояринича** «Кривавий шлях» про п'ять місяців боїв коломиїців у складі **III-го куреня 24 піхотного полку ім. гетьмана Петра Дорошенка** за Львів.

Дослідники української діаспори сприяли відновленню історичної правди про події у Коломиї 1918–1919 рр. Спочатку 1962 р. у Торонто з'явилися друком спогади **Володимира Бемка, Дмитра Гевка і Ярослава Зубаля**; у 1988 р. у Філадельфії – дописи **Мирослави Дубляниці, Володимира Волицького, Ярослава Курилюка, Зиновія Книша** та інших патріотів.

Вперше про **свято 1 листопада у Коломиї офіційно заговорили 1990 р.** Очевидець події зауважив осінню негоду, довгі черги у крамницях, урочисту тишу вулиць, синьо-жовті прапори на міських будівлях.

Восени 1991 р. краєзнавець **Степан Андрішшин** вперше на світанку новітньої державности України опублікував у газеті «Вісник Коломиї» допис «**Листопадові дні 1918 р. в Коломиї**».

Станом на 1991 р. **Миколі Савчуку** та **Миколі Гаращуку** вдалося віднайти 13 осіб – колишніх вояків Легіону

Українських Січових Стрільців і Галицької Армії – уродженців Коломиї і тогочасного коломийського району, які дочекалися відновлення 1991 р., української державности.

Пам'ять про 95 українських вояків, які померли від ран і хвороб у коломийських шпиталях і були поховані на Військовому цвинтарі у Коломиї, відновив 1993 р. на підставі віднайдених архівних документів, історик і музейник **Михайло Арсак**.

Влітку 1998 р. Іван Монолатій захистив перед Радою Філософічного факультету Українського Вільного Університету в Мюнхені магістерську працю **«Суспільно-політичний рух та активність населення Коломиї у період Західноукраїнської Народної Республіки»**. За це дослідження 21-річному коломийцеві надали ступінь магістра філософії УВУ. Науковим керівником праці був знаний історик, професор **Володимир Косик**.

У 1998 р. за ініціативи Ярослава Полатайчука і Михайла Арсака виготовили **меморіальні таблички з відомостями про українських героїв і встановили на меморіальному пам'ятнику з карпатським беркутом на території Військового цвинтаря**.

У 1999 р. Ярослав Полатайчук опублікував першу частину збірника **«А ми тую стрілецькую славу збережемо...»** з відомостями про 160 із 300 учнів Коломийської гімназії – учасників Визвольних змагань 1914–1920-х рр.

У 2010 р. музейниця **Мирослава Кочержук** підрахувала, що бійцями Легіону УСС і Галицької Армії були 198 осіб – учнів або випускників Коломийської гімназії.

Вперше 36 документів і спогадів з історії Коломиї 1918-1919 рр. опублікували 2016 р. у «Хрестоматії з істо-

рії Коломиї», проілюструвавши їх тогочасними афішами і оголошеннями.

Листопадові дні 1918 р. заклали міцний підмурівок коломиїської пам'яті, перемог і поразок нашого державотворення, звитяги коломиїців у місті й на фронті польсько-української війни.

Тож цього разу запрошую до нової коломиєзнавчої мандрівки – в історичну добу, коли 105 років тому коломиїці, як і решта західних українців, вперше повною мірою усвідомили себе громадянами незалежної і суверенної Української держави, спробували творити власну історію, творити Коломию, декларуючи і реалізуючи соборницький ідеал у повсякденні – на фронті польсько-української війни за Галичину та у запіллі – творячи власну ідентичність, структури української влади, моделі міської культури, допомагаючи власному війську на фронті, розбудовуючи історично перше у Коломиї громадянське суспільство.

Іван Монолатій

ПРО УРОКИ КОЛОМИЙСЬКОЇ ІСТОРІЇ

Історія Коломиї ХХ століття – такий собі багатосерійний детектив, герої якого зазвичай не зустрічаються у заплутаних ситуаціях життя й смерті. Ба більше, вони навіть не знають один одного. У них різні батьки, діди і баби – з одмінними мовами й традиціями, освітами і уподобаннями, професіями і мріями. Адже вони, переживши три російські окупації, й далі житимуть своїм життям. Життям у полоні власних ідентичностей та стереотипів, від часу до часу зодягаючись у не властиві їм шати, співаючи чужі гімни, молячись чужою мовою і перефарбовуючись у чужі кольори, рятуючи таким робом короткотривале реноме ревних поборників чужих ідеологій, змінюючи на стінах не-своїх помешкань портрети вождів, пристосовуючись так до нових режимів, назавжди зникаючи із сузір'я Непростих.

Велика війна 1914–1918 років, фактично, знищила Коломию як набуток цивілізації. Зруйнувала місто над Прутом як територію спільноти та її самоврядні свободи. Адже тільки у коломийському місті габсбурзької цивілізації можна було провадити справи зі своїми і чужими, реалізувати етнічні бізнеси, врівноважувати статуси то одного, то другого, а то й третього та четвертого історичних народів Коломиї (українського, польського, єврейського, німецького), шукати між ними компромісів в усіх царинах міського життя, стирати границі політичних, соціальних, господарчих і культурних кордонів. Ця війна, а в ній – три російські займанщини початку ХХ ст., прирекли коло-

мийців на двояку дилему: піти на війну і там загинути, чи повернутися калікою і нікому не потрібним, боронячи цісаря і Вітчизну, або стати вічним мандрівником поміж родини, сусідів, окупантів, в оточенні предметів щоденного вжитку, жебракуючи і перебуваючи у постійному страху перед виселенням, пограбуванням, арештом. Ці чинники визначили основи знищених приватностей духа, громадянськостей та національностей коломийських містян. З цього часу війни провадилися вже не теоретично, а усі випробування життя у запіллі ворога лягали у практичну площину.

Події 1914–1918 років підвищили мобільність коломийців, перетворивши їх на біженців, кардинально

Середмістя.
1917 р.
Джерело:
<https://onb.digital/>

змінити соціальну та етнічну структури міського організму, перетворивши традиційні етнічні спільноти Коломиї на групи з різними статусами у повсякденному і громадському житті. Колись давні коломийці змінили свої помешкання на вагони утікачів до кращих країн і континентів. Змінили професорські портфелі та музичні інструменти на валізки для подорожі.

Натомість революційна доба початку ХХ ст. принесла Коломиї багато несподіванок. Найбільшою з них була Велика Східноєвропейська революція 1914–1923 років та її національні відлами, з-поміж яких, власне, український був одним з найбільших і найважливіших для майбутнього постреволюційного часу. Про імовірність участі у цій революції коломийці, без сумніву, здогадувалися. Насамперед – ті містяни, які побачили і відчували усі «принади» Великої війни на її багаточисленних фронтах. Другими тут були самі коломийці, які, не знаходячись в театрі безпосередніх військових дій, залишалися у Коломиї і теж власними очима побачили загибель цісарського міста, брутальність окупаційної доби і перетворення її в «місто без властивостей».

Не секрет, що значна частина різноетнічних містян рятувалася втечами, започаткувавши таким чином перше у ХХ ст. біженство як доконаний факт для Коломиї, тим самим значно скоротивши міське населення та його різноманітні прошарки. Тому не варто надто дивуватися тому, що в революційних подіях особливо осені 1918 року *власне* коломийці чисельної участі не брали. Оскільки, тоді Коломия більше нагадувала Вавилон, у якому снувала людинність з різних просторів кількох вже конаючих імперій,

головним завданням яких було вижити і дістатися домів за будь-яку ціну, про чітко сплановану чи заздалегідь обдуману революційну акцію думати було годі. Тож безпосередніми творцями і виконавцями державного перевороту в Коломиї стали не її уродженці, а сусідньої Тернопільщини. Саме вони, за дорученням зі Львова, практично реалізували тут Листопадовий чин. Ейфорія, яка прийшла на зміну революційній доцільності, показала її непривабливі риси – нерішучість, егоїзм і саботажництво окремих військовиків. Тож, аби врятувати перший реальний здобуток на шляху українського державотворення, вже 2 листопада 1918 р. здійснили, фактично, другий переворот – вже тоді суто «коломийський». Та це, на жаль, не була остання з тих багатьох проблем, що чигали на «коломийських» революціонерів лише 100 років тому.

В шерензі таких проблем було формування власного війська, що в його «коломийському» варіанті мало кілька версій. Переважна більшість тогочасних чоловіків-українців (не конче коломиїців), котрі різними шляхами опинилися у тогочасній Коломиї, не хотіли далі (після революційної ночі) відстоювати ідеали революції. Йшлося, головним чином, про військову допомогу Львову, де лише розпалювався вогонь українсько-польського конфлікту за Галичину. І знову таки, не коломиїці, а скажімо, «варяги» почали рятувати ситуацію. Організатором першого на той час формування, що поспіхом мусило виїхати для захисту новопосталої держави галичан, став уродженець Львівщини. Натомість коломиїці продовжували вважати, що все, що відбувається поза Коломиєю, не є для них «конечним», а тому може почекати на кращі часи. Тож,

незважаючи на оголошену мобілізацію для чоловіків-українців, які народилися наприкінці XIX ст., на фронт охоче йшли учні Коломийської гімназії, яким на той час було лише 16–17 років. І лише у грудні 1918 р. з Коломиї на фронт організовано і більш-менш свідомо пішли новобранці для захисту власної держави.

У самому ж місті, яке не було виключно українським за своїм етнічним складом, проблем теж вистачало. Зокрема, в царині міжнаціональних взаємин, які, звісно, визначали відношення коломийців-не-українців до Української революції і проголошення ЗУНР. Така реакція була різною – від загальної ворожості і дистанціювання від

Середмістя.
1917 р.
Джерело:
<https://onb.digital/>

участі у житті «української» Коломиї (коломийські поляки), початкового зацікавлення і сприяння ініціативам влади до самоізоляції через проголошений нейтралітет в українсько-польському конфлікті (коломийські євреї). Були й пасивні статисти тих подій (німці з коломийських передмість). Не можна з упевненістю стверджувати, що ініціативи української влади були ефективними чи такими, що позитивно сприймалися національними спільнотами Коломиї. Скоріш за все це була ситуація, коли кожен з коломийських «народів» непорушно сидів за своїми національними мурами, лише інколи, вимушено, заглядаючи до своїх «сусідів».

Дилемою залишається й питання про самоврядування революційної Коломиї. На перший погляд, воно лише дуже примарно нагадувало попередні, австрійські, лекала і шаблони для вдалого функціонування міського організму. Мабуть, все ж таки, провідною ідеєю тогочасної Коломиї поволі і невпинно ставала її ще до кінця не усвідомлена міськими елітами рустикалізація, а відтак – маргіналізація. Чільними проблемами залишалися й несвоєчасна виплата різного роду виплат, соціальні гарантії містянам, бюрократизація органів місцевої влади, а також спекуляція і корупція, котрі процвітали в різних міських середовищах. Додатково, використовуючи назагал ефективну ідею творення власних господарських структур, ширилася міфологема про Коломию, як столицю Гуцульщини. Давалася взнаки і сфера послуг, зокрема громадського харчування, що кульгала з ноги на ногу, підсуваючи довірливим споживачам різного роду неякісний товар. Існували проблеми з ринком розмінної валюти, чи радше – її

фактичною відсутністю. І все це – за тотального дефіциту хліба, цукру, борошна і сірників. Тому не дивно, що усі ці невигоди революційної доби активізували в певний момент і економічний націоналізм українців Коломиї, і фізичне насильство, і крадіжки цих «дефіцитних ресурсів». Запити ж містян і поодинокі відповіді влади на них відлунювали і в інституціях міської культури.

В тогочасній Коломиї не спрацювало головне революційне правило – про творців революції і тих, хто користувався її здобутками. Тут Українська революція не створила чуда, оскільки нові чи невідомі до того герої, не з'явилися. Скоріш за все у нашому місті її культуру і далі творили ті, котрі вже «вміли» любити свою нещасливу Батьківщину ще задовго до революційної ночі. На окремих полюсах перебували представники цивільної і військової влад, котрі, якщо й зустрічалися, то в місцевому аматорському театрі. Він, як і більшість з тогочасної коломийської еліти, був рудиментом попередньої епохи – доби корифеїв українського театру ХІХ ст. Тому вітер нових змін швидко гувився за його лаштунками, в декораціях «старого» світу. Коломийські театralи, зазвичай непрофесійного штибу актори, були начебто і безпосередніми творцями нового революційного ладу, однак при цьому залишалися людьми, які не надто хотіли змін в їхніх біографіях.

У 1918 р. не кращими виявилися й коломийські освітяни, які, через події на фронті, опинилися на самоті – без учнів. Тож усю свою енергію тогочасні педагоги скеровували на різного роду «паради віч» вчителів, звернення до їх галузевого міністерства щодо гарантій їхніх фахових і соціальних прав, а також пошуки «міщанської» школи,

в якій, скоріш за все, обмаль було місця для модернізованої за вимогами часу національної освіти. Проте згодом саме коломийські педагоги в 1919-му стали своєрідними «сборниками» в місцевій освіті, почавши використовувати у своїй діяльності навчальні підручники, які написали «наддніпрянські» колеги, тим самим об'єднуючи «західну» і «східну» школи єдиної України.

Єдиною, на той час, об'єднувальною справою для коломийців став волонтерський рух. Приклади жертвності містян, дуже часто різних у своїх національних і політичних уподобаннях, були цілком несподіваними для сучасників. Були тут, поряд з українцями, євреї і навіть поляки. Всім їм боліла чужа біда, а вже українцям – потреби власного війська. Тому коломийці відзначилися й на фронті, коли на Різдво і Великдень 1919-го відвідали окремими делегаціями українських вояків, котрі зустрічали ці свята, боронячи молоду українську державність, підтримавши їх не тільки щирим словом і матеріальною допомогою. Такі непоодинокі акції свідчили й про соборницькі інтонації у коломийському повсякденні, адже коломийці допомагали всій Галицькій армії, цілій державі, сини якої власною кров'ю здобували їй незалежність. Відзначилися коломийці й тим, що у січні 1919 р. вони взяли активну участь у неfortunній виправі окремих військових частин Галицької армії на Закарпаття – задля об'єднання його в Українській державі. Про цей сюжет, коли саме з Коломиї український військовий контингент 7 січня 1919 р. виїхав для надання допомоги українцям Закарпаття, часто забувають або ігнорують сучасні дослідники. Аналогічним фактом, який є визначальним для історії сучасних

українських морських піхотинців є той, що напровесні 1919 р. саме у Коломиї певний час формувався славний «Гуцульський полк морської піхоти УНР», а 29 квітня того ж року, з нагоди другої річниці підняття українського прапора над кораблями Чорноморського флоту, відбулося святкування «Свята українського моря». А тому відновлення пам'яті про ці події – справа чести не лише сучасної коломийської влади, а й небайдужих коломийців.

Надзвичайно цікавим явищем досліджуваних років став «коломийський» гендер, який, власне, як повноцінне явище більш-менш зрілого суспільства, народився у 1919-му. Щоправда, його появу активізували коломийські чоловіки, які в якийсь момент збагнули, що без жінок в цей революційний час їм нікуди подітися. Зокрема, чоловіки педалювали гасла про емансипацію українок, визнання їх прав в «чоловічому» соціумі, закликали опановувати, до того часу, суто «чоловічі» професії тощо. Чи йшлося тоді про зміну суспільних ролей чоловіків і жінок саме у Коломиї – про це майже нічого не знаємо.

Не вдалися до кінця й спроби збудувати «коломийське» громадянське суспільство. Місцеві товариства і громадські організації, зазвичай, взаємно поборювали себе, витрачаючи на цю безглузду справу найбільше часу, забуваючи про усіх інших, поза цими маріонетковими інституціями, нерідко прикутими до галер конфліктів партійними гаслами. Відтак місцева еліта, поза деякими її репрезентантами, була радше квазіелітою, деструктивною за своєю суттю. Її «роз'єднувальні» ролі крилися ще в попередньому, імперському, періоді. З ним, оцим «віденством», коломийська інтелігенція прощалася дуже неохоче.

А тому, можна з обережністю стверджувати, що станом на січень 1919 року бажала вона того чи ні, і далі усвідомлювала себе «коломийською», а не загальноукраїнською, чи, зрештою, «галицькою». Коломийським «елітам» не вдалося «жити і давати жити іншим», тому скоріш за все, вони функціонували за давнім принципом «разом, але майже окремо». Чи не тому цивільні особи так неохоче прийняли проголошену наприкінці існування української влади в місті військову диктатуру? Про це та інше ці нариси з історії Коломиї 1918–1919 років. Аби не лише читати, а й пізнати історичну правду про місто над Прутом, перший, фактичний, «український» період у його багатотисячній історії. Зрозуміти сучасність не лише Коломиї, а й єдиної соборної України, допоможуть ці мінілекції з історії державного будівництва ЗУНР–ЗоУНР у Коломиї та поза нею.

Рекомендоване до читання:

Іван Монолатій. *Коломиезнавство. Нариси з історії Коломиї*. Вид. друге. – Коломия: Вік, 2016. – С. 160-163, 182-183.

Іван Монолатій. *Місто без властивостей. Коломийська fuga Великої війни*. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2014. – С. 7-9, 209-212.

Іван Монолатій. *Місто двох республік і диктатури. Коломийські сцени Української революції*. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2018. – С. 11-15, 46-48, 623-627.

Іван Монолатій. *Цісарська Коломия. 1772–1918*. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2010. – С. 227-288.

Хрестоматія з історії Коломиї; упор. І. Монолатій. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2016. – С. 125-150.

ПРО ДВА КОЛОМИЙСЬКІ ПЕРЕВОРОТИ

Як і кожна справжня революція, вона розпочалася переворотом і захопленням влади на місцях. Її перша, активна, фаза в Коломиї мала незаперечний успіх.

Здавалося, що у втомленому війною і військовиками-чужинцями місті за умов чіткого дотримання дисципліни і виконання наказів, а також підтримки містян-українців усе відбудеться швидко і злагоджено. Всі ж бо пам'ятали «Свята миру і державності» в березні 1918 р., коли коломиїці вперше в новітній історії заманіфестували свою належність до «великої України», чи розповіді українців – вояків цісарського війська про братів-українців по той бік Збруча, у «далекій Росії». Снаги додавала й активність старшин-українців у підрозділах, дислокованих у тогочасній Коломиї, спрямована на підготовку майбутнього повстання. А про те, що воно раніше чи пізніше стане дійсністю, знали всі – передусім місцеві українці, а за ними – і євреї та поляки, які продовжували вперто думати, що якщо це і станеться, то вже не за їхнього життя.

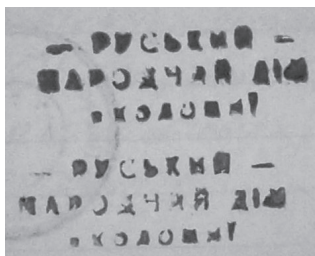
До якогось часу приготування до майбутнього перевороту відбувалися за лаштунками Українського народного дому, де для прикриття відбувалися імпрези різного, голов-но, національного характеру. Різні за характером наради й зустрічі українських військовиків відбувалися і в казармах, і на залізничному дворці, в окремих помешканнях – у самій Коломиї і поза нею. Майже всім «боліла» революція, майже всі чекали на її початок, однак не всі вірили в її успіх. Дехто прямо називав її не інакше як «авантюрою»,

не вважаючи обов'язком служити Українській державі, проголошеній у жовтні 1918 р. на українських землях Австро-Угорщини. Так чи інак, але ту роль разом з більшістю українців відіграли офіцери-чужинці – передусім німці й євреї. Справжніх патріотів української ідеї і державності було небагато. Проте їхня послуга майбутній революції у формі діяльної співпраці з місцевими українцями й офіцерами-українцями була справді на вагу золота.

З'являтися у Народному домі за якийсь час стало модною, а можливо, обов'язковою ознакою «причетності» до творення майбутнього перевороту. Тож, якщо спочатку таємний революційний комітет налічував вісім осіб, то вже згодом – аж 50! Дуже швидко це виявилось проблемою для коломиєських революціонерів, переважна більшість яких ніколи й не намагалася всерйоз думати про збройне повстання і подальше творення державної влади на місцях. Єдине, що вдавалося таким «революціонерам» – стежити за очільниками місцевих поляків, які, очевидно, на місці не сиділи. І лише перед небезпекою прибуття до Львова з Кракова польських «ліквідаторів» габсбурзької влади на Галичині наші місцеві «самостійники» закликали Генеральний військовий комітет у Львові видати наказ про захоплення влади.

Народний дім. Поч. XX ст.
Джерело: polona.pl

Відбитка каучукової печатки.

Період до 1914 р.

Джерело: Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Йосафата Кобринського.

Це був уже відвертий заклик до активних дій, адже саме українські військовики в Коломиї (які фактично коломийцями не були) стали таким собі каталізатором Листопадового зриву на Галичині. Заклик той не дався дуже швидко, адже частина «комітетників» жваво дискутувала про це ще 31 жовтня, очікуючи вказівок зі Львова.

Наказ розпочати повстання, а разом з ним і відповідальна особа з Генерального штабу революції не забарилися. Кур'єр з документом, який підписав **Дмитро Вітовський**, прибув до міста швидким потягом ще 31 жовтня, за кілька хвилин до півночі. На залізничному вокзалі він зустрів українських вояків, які відмовилися їхати на фронт до Сербії, наївно думаючи, що після успішного перевороту в Коломиї повернеться з ними до Львова – щоб допомогти революції.

До Народного дому, де й далі відбувалися наради українських старшин, **Володимир Мурович** дістався, ймовірно, якимось транспортним засобом. Після перевірки документів його впустили до приміщення, де очільниками зборів були уродженці Тернопільщини, сотник **Теодор Примак** і поручник **Володимир Бемко**. Невідомо, чи справді вони налякалися наказу захопити владу в місті, однак скоріше за все історичною стала хвилинна пауза із запитанням, чи така акція цілком вдасться. Їхню впевненість в успіху підкріпили старшини-українці так званого «Збунтованого куреня» 24-го піхотного полку, саме того, який мав відбутися на сербський